

Област Кюстендил

► Население (2019)	116 915
► Територия (кв.км)	3051,5
► Брой на населените места	182
► Дял на населението в градовете (%)	70

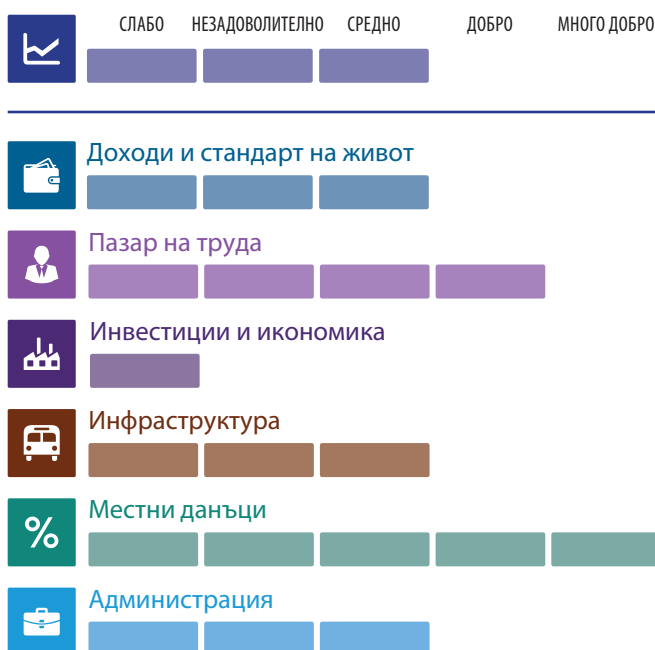

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил отбелязва третия най-висок годишен ръст в страната. Въпреки това размерът му остава сравнително нисък. Доходите и заплатите в областта също нарастват, но с по-нисък от средния темп и остават значително по-ниски от средните. Образователният профил на работната сила е представен от значителен дял на хората със средно образование. Област Кюстендил се характеризира със слаба инвестиционна активност. Качеството на пътищата традиционно е по-високо от средното за страната. Ограничен остава достъпът до интернет на домакинствата. Усредненият размер на всеки от разглежданите местни данъци в общините от област Кюстендил е по-нисък от средния за страната.

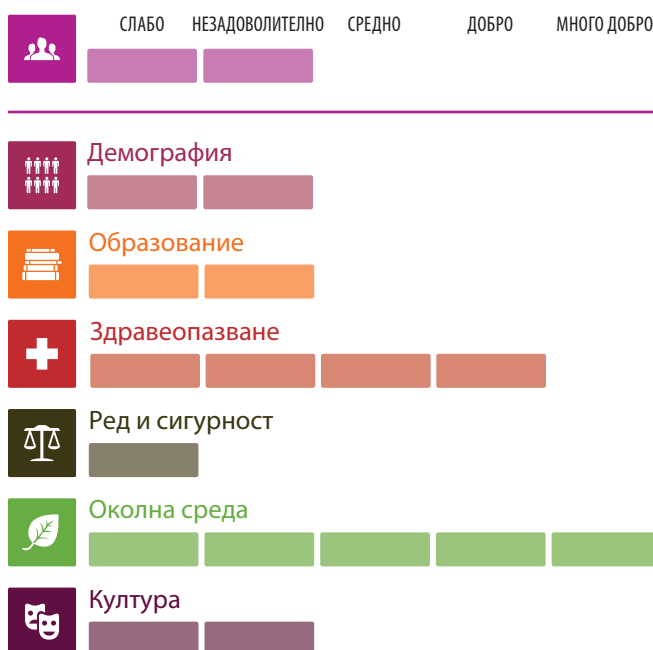
Оценката за прозрачността на местната администрация остава сравнително ниска.

Застаряването на населението в страната е особено изразено в област Кюстендил, чиито демографски показатели са сред най-неблагоприятните в страната. Оценките на учениците остават сравнително ниски. Осигуреността на областното здравеопазване с лекари е сравнително добра. Легловата база в многопрофилните болници в областта е близка до средната в страната. Кюстендил се представя сравнително слабо по отношение на реда и сигурността. Областта е първенец в показателите за околна среда. Основната причина за това е в количествата генерирани отпадъци и тяхното управление. Културният живот в област Кюстендил остава слабо интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил отбелязва един от най-високите годишни ръстове в страната през 2018 г., нараствайки с 16,2% (при 9,3% средно в страната). Въпреки това размерът му остава сравнително нисък – 9,3 хил. лв. (при 15,6 хил. лв. в страната).

Доходите и заплатите в областта също нарастват, но с по-нисък от средния темп и остават значително по-ниски от средните за страната. През 2018 г. средната годишна брутна заплата в област Кюстендил е 9,5 хил. лв. (при 13,8 хил. лв. в страната), а годишният доход на лице от домакинството през 2019 г. достига 4977 лв. (при 6013 лв. в страната).

Делът на населението в областта, живеещо с материални лишения, през последните седем години е по-малък от средния за страната. В същото време делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, остава сравнително висок – 32,9% при 22,6% в страната през 2019 г.

Пазар на труда ■■■■

През последните пет години икономическата активност в област Кюстендил остава почти постоянна и ръстът на стойността ѝ в страната я оставя на сравнително ниско ниво. През 2019 г. икономическата активност достига 70,2% (при 74,3% в страната). След сериозно нарастване в периода 2015–2017 г. коефициентът на заетост в областта се увеличава бавно и през 2019 г. е 67,6% при 70,1% в страната. Същевременно коефициентът на безработица продължава да намалява и достига 2,6% – едно от най-ниските нива в страната при среден коефициент от 4,2%.

Образователният профил на работната сила е представен от значителен дял на хората със средно образование, като дяловете и на висшестите, и на тези с основно и по-ниско образование са по-ниски от средните стойности в страната – съответно 21,5% (при 28,0% в страната) и 5,6% (при 17,6% в страната).

Застаряването на населението в областта се отразява и на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване, измерен като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години, достига 52,4% (при 65,9%) в страната.

Инвестиции и икономика ■■

Област Кюстендил се характеризира със слаба инвестиционна активност. Броят на предприятията в областта е близък до средния за страната – 51 на 1000 души от населението при 59 на 1000 души в страната през 2018 г. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (1118 лв./човек от населението при 2750 лв./човек в страната) и преките чуждестранни инвестиции (361 евро/човек при 3560 евро в страната) нарастват изключително слабо и през 2018 г. са третите най-ниски в страната.

Ниските инвестиции се отразяват и на нивото на произведената в областта продукция – през 2018 г. стойността ѝ е 11,9 хил. лв./човек при 25,9 хил. лв./човек в страната.

Към 15 юни 2020 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта достига 1120 лв./човек (при 1976 лв. в страната). В рамките на областта най-много европейски средства усвоява община Рила.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта остава по-висока от средната в страната. По-висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища и през последните пет години остава постоянен след изграждането на магистрала „Струма“ – 20,5% при 18,6% в страната през 2019 г. Качеството на пътищата традиционно е по-високо от средното за страната. През 2019 г. 54,6% от пътната настилка в областта е в добро състояние при 41,4% в страната.

Ограничен остава достъпът до интернет на домакинствата в областта – 62,5% при 75,1% в страната.

Местни данъци ■■■■

Усредненият размер на всеки от разглежданите местни данъци в общините от област Кюстендил е по-нисък от средния за страната и през 2020 г. Нещо повече – областта е с най-ниски данъци в страната след Видин и Монтана. Най-голяма е разликата при годишния данък върху таксиметровия превоз. В общините от област Кюстендил той е 300 лв. при близо 500 лв. в страната. Над 20% е разликата при данъка за търговия на дребно. С около 15% по-ниски от средните в страната пък са ставките върху превозните средства и върху прехвърлянето на собственост.

Администрация ■■■■

Както в областта, така и в страната се наблюдава голям скок в покритието на кадастралната карта през последните две години. През 2019 г. покритието на кадастъра обхваща 95% от територията на област Кюстендил при средно 91% в страната.

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство като цяло се задържат на едно ниво през последните няколко години и през 2020 г. то е оценено с 2,98 от 5 т. при 3,22 т. в страната. Оценката за предоставянето на административни услуги на „едно гише“, от друга страна, нараства сериозно през 2020 г. и е петата най-висока в страната след София (столица), Ловеч, Враца и Русе.

Оценката за прозрачността на местната администрация остава сравнително ниска – 57% при 71% в страната през 2020 г.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■

Демография ■■■

Застаряването на населението в страната е особено изразено в област Кюстендил, чиито демографски показатели са вторите най-неблагоприятни в страната след тези в област Видин и през 2019 г. Коефициентът на естествен прираст от четири години се задържа под -13% и е двойно по-нисък от средния за страната ($-6,7\%$). Изселването от областта също е фактор за намаляването на населението и коефициентът на механичен прираст достига $-4,8\%$.

Това води и до бързо влошаване на коефициентите на възрастова зависимост, които са по-високи само в областите Видин и Габрово. Коефициентът на възрастова зависимост, изчислен като отношение на населението на над 65 години към населението на 0–14 години, в областта достига 228% (при 150% в страната), а към населението на 15–64 години – 46% (при 34% в страната).

Населението в градовете се покачва и достига 70% (при 74% в страната), но гъстотата му намалява до 1109 души/кв.км (при 1510 души/кв.км в страната) през 2019 г.

Образование ■■■

Коефициентът на записване в V–VIII клас в областта остава по-висок от средния и през 2019 г. По-ниски от средните пък са дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование, въпреки че и двете стойности се повишават. Броят на преподавателите в основното и средното образование нараства и гони средните стойности в страната.

Оценките на учениците от област Кюстендил остават сравнително ниски и през 2020 г. Средният успех при националното външно оценяване по математика след VII клас е 30,0 т. при 36,3 т. в страната. Успехът от матурата по български език и литература пък е 4,08 при 4,20 в страната, а делът на оценките под „среден“ 3,00 продължава да се повишава и достига 12,4% при 8,2% в страната.

Кюстендил е сред областите, в които няма университет или филиал на университет.

Здравеопазване ■■■■

Осигуреността на областното здравеопазване с лекари е сравнително добра. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1426 души от населението (при един лекар на 1688 души в страната). Сравнителен недостиг се наблюдава при лекарите специалисти и през 2019 г.

Легловата база в многопрофилните болници в областта е близка до средната в страната – 550 легла на 100 хил. души от населението. Преминалите за лечение болни са по-мал-

ко от средния им брой в страната – 221 на 1000 души при 254 на 1000 души в страната.

Ред и сигурност ■■

Кюстендил се представя сравнително слабо по отношение на реда и сигурността и през 2019 г. Натовареността на местните наказателни съдии намалява спрямо 2018 г., но продължава да е относително висока. Един съдия разглежда средно по 11 дела месечно при 9 дела месечно на съдия в страната. Това се отразява и на бързината на правораздаването. Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е сравнително нисък (85% при 90% в страната), а на висящите дела – висок (13% при 10% в страната).

Броят на регистрираните престъпления в областта се задържа малко над средния за страната, а разкриваемостта им се повишава, но остава сравнително ниска. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността достигат 12 на 1000 души от населението (при 11 за страната). Разкриваемостта им достига 49% при 52% в страната.

Околна среда ■■■■■■

Кюстендил е първенец по показателите за околна среда. Основната причина за това е в количествата генериран боклук и неговото третиране и рециклиране. През 2018 г. обемът на образуваните отпадъци намалява значително до 287 кг/човек годишно при 409 кг/човек в страната. В същото време предадените за третиране и рециклиране битови отпадъци достигат 98% при 71% в страната. Дяловете на населението с достъп до обществена канализация и до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, са близки до средните за страната – съответно 73% (при 76% в страната) и 62% (при 64% в страната).

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата остават по-високи от средните им относителни стойности в страната.

Култура ■■

Културният живот в област Кюстендил остава слабо интензивен и през 2019 г. Изключение прави големият интерес към музеите в областта, където регистрираните посещения са 1094 на 1000 души от населението (при 770 на 1000 души в страната). Посещенията на театрите пък са тройно по-ниски – 123 на 1000 души при 362 на 1000 души в страната. Подобно е и съотношението при посещенията на кината – 273 на 1000 души в областта при 659 на 1000 души в страната. Посещенията на библиотеките са 444 на 1000 души в сравнение с 683 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Кюстендил

Индикатори на икономическото развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	7989	9285	n.a.	15 615
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4773	4773	4977	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8642	9476	n.a.	13 775
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	n.a.	15,8	32,9	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,1	67,5	67,6	70,1
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	4,3	3,6	2,6	4,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	11,5	9,6	5,6	17,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	25,2	22,3	21,5	28,0
Произведена продукция (лв./човек)	10 656	11 850	n.a.	25 855
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1077	1118	n.a.	2750
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	350	361	n.a.	3560
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	65,6	59,8	62,5	75,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	56,3	51,8	54,6	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,6	20,6	20,6	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	55,0	57,0	56,9	70,7
Индикатори на социалното развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	–13,5	–13,4	–13,2	–6,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	–5,6	–3,8	–4,8	–0,3
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,95	3,96	4,08	4,20
Среден успех на изпита по математика след VII клас (точки)**	27,3	28,6	30,0	36,3
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	79	83	88	89
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	92,3	92,2	89,8	86,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	94,6	94,9	97,0	88,8
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1359	1429	1426	1688
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,5	11,3	11,7	11,1
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	12,3	12,8	11,0	9,1
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	75,2	72,6	n.a.	76,2
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	447	287	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	4,7	97,6	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	230	286	273	659
Посещения в театрите на 1000 души от населението	170	133	123	362

* Данните за 2019 г. са включени в изследването 2020 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2019/20 година, а матурите са проведени през 2020 г. Същото важи и за предходните години.